

Rafał Leśniczak

Wprowadzenie: Formy komunikowania – nowe obszary duszpasterskiej troski – część II

Łódzkie Studia Teologiczne 27/1, 7-9

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. RAFAŁ LEŚNICZAK

WPROWADZENIE

FORMY KOMUNIKOWANIA JAKO NOWE OBSZARY DUSZPASTERSKIEJ TROSKI CZĘŚĆ II

Temat **Formy komunikowania jako nowe obszary duszpasterskiej troski** na łamach kwartalnika zapoczątkowaliśmy przed dwoma laty (ŁST 25(2016)1). Obecny numer jest drugą odsłoną obszaru analiz i poszukiwań naukowych tej problematyki.

W centrum poszukiwań badawczych znalazły się zagadnienia mediów i komunikacji społecznej, podejmowanych w perspektywie teologicznej, filologicznej, medioznawczej i politologicznej. Interdyscyplinarność jest cechą charakterystyczną stosunkowo młodej i niezwykle dynamicznie rozwijającej się, zwłaszcza na gruncie polskim, dyscypliny nauk o mediach.

W niniejszym tomie Czytelnik odnajdzie teksty autorów reprezentujących następujące ośrodki badawcze: Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża w Rzymie oraz Akademię im. Jana Długosza w Częstochowie.

Tom otwiera artykuł Daniela Arasy, z refleksją medioznawczą nad Adhortacją apostolską *Evangelii gaudium* papieża Franciszka. Autor prezentuje praktyczne zasady komunikacji, wynikające z analizy dokumentu, ważne dla osób pracujących w biurach prasowych instytucji kościelnych oraz osób reprezentujących Kościoła katolickiego w mediach. Badacz zauważa, że tytuł dokumentu papieskiego jest doskonałą syntezą tonu i intencji papieża, która prowadzi do konkluzji, że osoby zaangażowane w procesy instytucjonalnej komunikacji Kościoła odgrywają szczególną rolę w zadaniach ewangelizacji jako siewcy pokoju i dialogu w świecie.

Barbara Bogolewska analizuje obecność czynnika religijnego w wybranych reportażach społeczno-religijnych. Przedmiotem analizy są teksty Jacka Tacika, Piotra Nestorowicza, Renza i Roberta Allegri, Włodzimierza Kalickiego, Krzysztofa Kąkolewskiego, Marcina Wójcika, Wojciecha Bojanowskiego, Magdaleny Grochowskiej, Beaty Pawlak, Łukasza Wojtusika i Wojciecha Tochmana. W podjętych badaniach autorka eksponuje zderzenie sacrum i profanum w Kościele, a także

mieszanie się płaszczyzny śledczej, politycznej, medycznej, historycznej i podróżniczej. Przy okazji interesująco kategoryzuje różne formy reportażu religijnego.

Ksiądz Tomasz Chlebowski ma za sobą dłuższy pobyt w Meksyku, z powodzeniem więc przybliży Czytelnikowi teologiczny wymiar objawień maryjnych w Guadalupe w perspektywie tzw. tożsamości meksykańskiej. Zdaniem autora, fenomen Guadalupe jest pojęciem bardzo złożonym i tak bogatym w treść, że nie sposób jednoznacznie określić jego tożsamości. Autor wykorzystuje bardzo bogatą literaturę zagraniczną, szczególnie hiszpańskojęzyczną, co można bez wątpliwności uznać za walor i pomoc w dalszych poszukiwaniach naukowych na ten temat.

Kolejne dwa teksty to artykuły ks. Rafała Leśniczaka. Pierwszy z nich *Deontologiczna perspektywa badań medioznawczych wizerunku polityków* jest próbą spojrzenia na *media studies* w obszarze *image of politicians*. Autor podejmuje namysł teoretyczny nad narzędziami metodologicznymi, sprawdzającymi sposób realizowania zasad prawdy i obiektywizmu przez dziennikarzy, czy mówiąc szerzej, przez ludzi mediów współuczestniczących w procesach komunikowania politycznego. Ponadto podejmuje też refleksję nad znaczeniem i możliwymi granicami zastosowania *Critical Discourse Analysis* w badaniach medioznawczych wizerunku polityków. Tekst ten uzupełnia dotychczasowe koncepcje teoretyczne związane z badaniem zawartości mediów i z analizą procesów komunikowania politycznego o ujęcie deontologiczne. Drugi tekst autorstwa ks. Leśniczaka *Wizerunek katolickich organizacji pozarządowych w mediach – kilka uwag do metodologii badań* ma charakter konceptualny, jest próbą wskazania i wyjaśnienia wybranych zagadnień związanych z metodologią badań wizerunku medialnego katolickich organizacji pozarządowych: komplementarności badań ilościowych i jakościowych; możliwości interdyscyplinarnego podejścia badawczego w rozumieniu tożsamości organizacji katolickiej; interpretacji wyników badań uwzględniających stan deklaracyjny organizacji; trafności doboru cech i kategorii klucza kategoryzacyjnego jako narzędzia badań ilościowych i jakościowych; problemu reprezentatywności próby badawczej.

Artykuł ks. Dominika Lubińskiego jest próbą odpowiedzi na pytanie: *Czym jest i na czym polega świeckość państwa w nauczaniu Benedykta XVI?* Publikacja koncentruje uwagę Czytelnika na następujących zagadnieniach myśli Josepha Ratzingera: pojęcia, źródła i zadania państwa, polityki jako rzeczywistości moralnej, relacjach sekularyzmu i laicyzmu.

Grzegorz Łęcicki podejmuje studium na temat jawnych oraz ukrytych elementów propagandy antykatolickiej na przykładzie polskich oraz zagranicznych produkcji fabularnych. Przedmiotem badań, prowadzonych metodą krytycznej jakościowej analizy treści, stały się filmy zarówno o tematyce religijnej, jak i obrazy, w których odniesienia do religii wydają się marginalne, sporadyczne oraz niepierwszoplanowe.

Ksiądz Marek Łuczak w przystępny i interesujący sposób wprowadza Czytelnika w kontrowersje etyczne w nowych mediach, dokonując jednocześnie próby znalezienia uniwersalnych zasad deontologicznych odnoszących się do nowych technik komunikowania. Zdaniem autora wszechobecna atomizacja społeczeństwa w dobie globalizacji stanowi kontekst do postawienia pytania o podstawowe zasady etyki mediów.

Ksiądz Cristian Mendoza w artykule *Against resignation: the Church's tasks in the media world* podejmuje temat współczesnych zadań Kościoła w świecie mediów. Autor zwraca uwagę na refleksje katolickiej nauki społecznej, podkreśla, że technologie informacyjne i komunikacyjne są instrumentami ludzkiego rozkwitu, a nie celami samymi w sobie. Ksiądz Mendoza podkreśla humanistyczny wymiar mediów, w którym nie są pomijane ludzkie motywacje i ludzka praca.

Ksiądz Rafał Śpiewak przedstawia badania podstawowe dotyczące obecności katolickich treści religijnych w mediach publicznych po ustawie medialnej z 1992 r. Autor próbuje pokazać, w jaki sposób i w jakim zakresie udało się Kościołowi wypełnić publiczną telewizję i radio treściami religijnymi. Rezultat poszukiwań naukowych ks. Śpiewaka może stać się przyczynkiem do dalszego, głębszego i bardziej skrupulatnego usystematyzowania i oceny bogactwa treści religijnych w mediach publicznych po 1989 r. aż do czasów obecnych.

Ksiądz Marek Weresa prezentuje ważniejsze punkty refleksji teologicznej odnoszącej się do zagadnienia obecności chrześcijan i ich świadectwa w mediach społecznościowych. Analiza obejmuje w zasadniczej mierze współczesne dokumenty Kościoła katolickiego oraz treść orędzi papieża Benedykta XVI na Dzień Środków Społecznego Przekazu. Ksiądz Weresa odwołuje się również do publikacji wybranych polskich medioznawców podejmujących zagadnienia teologicznego spojrzenia na współczesne procesy komunikowania.

W dziale *Miscellanea* prezentują swoje teksty: ks. Waldemar Bartocha i Justyna Michalska. Pierwszy z autorów, historyk liturgii, podejmuje refleksję nad kwestią szafarza sakramentu bierzmowania w obrządku łacińskim po Vaticanum II na podstawie analizy odnowionych ksiąg liturgicznych oraz aktualnie obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. Autor próbuje udzielić odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób Sobór Watykański II wpłynął na ukształtowanie się aktualnie obowiązujących przepisów w tej materii.

Justyna Michalska w artykule *Dzikie anioły... Henryka Bardijewskiego – w stronę chrześcijańskiej interpretacji* proponuje chrześcijańskie odczytanie opowiadań Henryka Bardijewskiego. Tekst stanowi próbę włączenia własnego doświadczenia do interpretacji tekstu, ze szczególnym naciskiem na doświadczenie religijne i wiarę. Zestawienie praktyki interpretacyjnej z doświadczeniem religijnym wskazuje na indywidualne postrzeganie tekstu i rozpoznawanie znaczenia. Analiza opowiadań prezentowanego autora w świetle metafizycznym i mistycznym umożliwia odkrycie zupełnie nowego znaczenia i wartości duchowych. Literatura, wedle Autorki, jest miejscem, w którym wiara staje się narzędziem poznawczym, możliwością pozwalającą na teologiczne poznanie rzeczywistości. Łącząc praktykę interpretacyjną z doświadczeniem religijnym, usiłuje z powodzeniem zastosować metodę antropologii chrześcijańskiej, odnieść się do hermeneutyki oraz wykorzystać narzędzia semiotyczne.

W niniejszym tomie Łódzkich Studiów Teologicznych dominują publikacje o charakterze konceptualnym. Należy wyrazić nadzieję, że zagwarantuje Czytelnikom interesującą lekturę tekstów z dyscypliny nauk o mediach oraz jednocześnie będzie inspiracją do własnych poszukiwań naukowych i zaproszeniem do współpracy z naszym czasopiśmie.